

закритість, політичні, економічні, соціальні, культурні, релігійні та інші відносини, які, у свою чергу, впливають на стабільність існування держави та її розвиток. Світова криза цілком може стати шансом, що значною мірою прискорює впровадження суспільних реформ в Україні і ефективно управління цими процесами залежить від системних змін на всіх рівнях інституту публічної служби. При цьому трансформація публічної служби в інститут суспільної взаємодії та просування до відкритого громадянського суспільства мають відбуватися паралельно – шляхом встановлення інтерактивних відносин між системою органів влади та суспільством, що мають ґрунтуватися на високому рівні довіри до посадових осіб публічної служби. Інститут суспільної взаємодії передбачає побудову конструктивних зв'язків між публічною службою як суб'єкта, що впливає на усі сфери суспільної життєдіяльності та самим суспільством, яке активно бере участь в процесах публічного управління.

Список використаних джерел

1. Арнольд В. И. Теория катастроф / В. И. Арнольд. – М. : Наука, 1990. – 126 с.
2. Білоус В. С. Синергетика та самоорганізація в економічній діяльності : навч. посіб. / В. С. Білоус. – К. : КНЕУ, 2007. – 376 с.
3. Кучма Л. Украина – не Россия / Л. Кучма. – М. : Время, 2004. – 560 с.
4. Пригожин И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М. : Эдиториал : УРСС, 2000. – 432 с.
5. Хакен Г. Синергетика / Г. Хакен. – М. : Мир, 1989. – 420 с.

Липовська Н.А.

ОСВІТНЬО-НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ АВТОРИТЕТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Важливим виявом громадської оцінки професійної діяльності державних службовців є авторитет державної служби в суспільстві, який слід розглядати як загально визнаний вплив державних службовців на переконання й поведінку людей, завдяки притаманним або приписуваним їм властивостям або заслугам. Деякі дослідники авторитет традиційно розглядають як вид влади – влади ненасильницької, легітимної. У цьому контексті державна служба без авторитету набуває статусу «влади без влади», тому авторитет з цих позицій сприймається як іманентна ознака державної служби та професійної діяльності державних службовців. З іншого боку, авторитет – це комплексна, інтегральна якість його носія, що складається з багатьох властивостей, які одержали широке визнання. Функціональний авторитет заснований на професійній компетентності особистості, її ділових якостях, ставленні до своєї професійної діяльності. Авторитет, основу якого складає зрілість, має різні форми. Він може ґрунтуватися на перевазі, яке дає знання. У цьому випадку, людина є носієм більшої кількості знань, вона більш компетентна і тому є для інших авторитетом в певній галузі знання – це професійний авторитет. Саме ці форми авторитету є об'єктом розвитку за допомогою освітньої та наукової підготовки.

Вже 17 років в галузі знань «Державне управління» в Україні існує наукова спеціальність 25.00.03 «Державна служба». Захищено 22 докторських та 85 кандидатських дисертацій, виконано понад 20 науково-дослідних тем, проведено 12 науково-практичних конференцій.

Не зважаючи на це, час від часу оголошуються думки, що такої науки немає, що ці дослідження – лише напрям адміністративного права.

Може саме тому науковці, які представляють спеціальність 25.00.03 – державна служба, міцно консолідовані у професійну спільноту, поєднані не тільки творчими, але й міжособистісними відносинами, повагою один до одного.

Спеціальність «державна служба», за якою проводяться захисти докторських і кандидатських дисертацій у галузі науки «Державне управління», як відомо, була введена наказом ВАК України від 9 вересня 2002 року № 368. Перші захисти дисертацій за цією спеціальністю відбулися у спеціалізованій вченій раді Д 26.810.01 у Національній академії державного управління при Президентові України у 2003 році. Раніше (а саме з 1997 року) проблематика, що стосується формування, діяльності та розвитку державної служби досліджувалася здебільшого в межах спеціальності «організація і управління в державних установах», а також інших споріднених спеціальностей.

Спеціальність «Державна служба» охоплює дослідження державної служби як інституту державного управління, покликаного забезпечити реалізацію положень Конституції, законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо впровадження цілей, завдань і функцій держави.

Серед тих, хто першим привернув увагу до цих проблем були Володимир Яцуба, Петро Цегольник, Анатолій Рачинський, Петро Павленчик, Володимир Яцюк та інші відомі зараз науковці.

В.А.Яцюк вперше приділив увагу в роботі договорам на підвищення кваліфікації державних службовців та внесено пропозиції щодо їх вдосконалення. Проаналізовано практику застосування новітніх технологій в системі підвищення кваліфікації в Франції, Англії, Німеччині та інших державах та внесено рекомендації з використання передового досвіду в Україні. На думку автора, без зміни правових засад, організації і управління системою підвищення кваліфікації державних службовців, їх професійного розвитку важко досягти підвищення ефективності державного управління суспільними процесами в Україні.

Це дослідження започаткувало потужний напрям пошуків в науковій площині спеціальності «Державна служба» механізмів удосконалення системи професійного навчання державних службовців (дисертаційні дослідження Ж.В.Таланової, М.П.Міненка, С.А.Опрятного, Н.Г.Синициної, О.Ф.Мельникова, О.А.Харченка, М.В.Терентьева, Л.В.Прудіус, Л.В.Жабенко).

У цей же час виокремлюється ще один напрям наукової рефлексії – Формування й реалізація державної кадрової політики в органах державної влади.

На цьому етапі формування наукової спеціальності дослідників цікавлять і окремі моменти формування особистості державного службовця засобами професійного навчання – мовленнєва підготовка, особистісний розвиток тощо.

Теоретичні міркування Л.О. Воронько, викладені в роботі «Теоретико-організаційні основи культури праці державних службовців України» заклали початок науковій дискусії, яка триває і до цього часу.

Фактично до 2003 р. відбувся процес нуклеації в межах наукової спеціальності «Державна служба» і почали формуватися два потужні наукові центри – у Києві і Дніпропетровську.

Першим доктором наук за спеціальністю «Державна служба» в 2004 р. став Сергій Михайлович Серьогін. Його монографія «Державний службовець у відносинах між владою і суспільством» і навчальний посібник «Влада і державна служба: Історичний аспект» до цього часу мають один з найвищих індексів цитування.

У межах цього напрямку під керівництвом доктора наук з державного управління, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Сергія Михайловича Серьогіна виконано і успішно захищено чимало дисертаційних досліджень за спеціальністю 25.00.03 – державна служба (Таблиця).

Одним з важливих напрямів дослідницького пошуку Дніпропетровської наукової школи є професіоналізація державних службовців (дисертаційні дослідження О.В.Антонової, Т.В.Кошової, Н.Ф.Артеменко, Ю.В.Яшиної, наукові праці С.М.Серьогіна, Н.А.Липовської, Н.Т.Гончарук, І.В.Шпекторенка).

Подальший розвиток отримав інституційний підхід в дослідженні державної служби, започаткований С.М.Серьогіним (В.Ю.Захарченко, Н.А.Липовська, В.В.Баштанник, О.С.Петренко, І.В.Письменний).

Під впливом творчих пошуків С.М.Серьогіна щодо типових рис особистості державного службовця сформувався окремий напрям досліджень, присвячений соціально-психологічним аспектам їх професійної діяльності (Н.К.Рашитова, Н.А.Липовська, Є.Є.Курасова, Н.Ф.Артеменко, Т.Ю.Витко, О.О.Марценюк, Ю.В.Яшина).

Однією з характерних ознак розвитку спеціальності є залучення до наукового дискурсу практиків державного управління (О.А.Тертишна, А.Ф. Шипко, С.П.Петрусь, А.В.Іпатов, О.М.Резнік, О.М.Шовгеля та ін.).

В межах Дніпропетровської наукової школи підготовлено ще кілька кандидатів наук за спеціальністю «Державна служба»

У 2007 – 2008 рр. були захищені докторські дисертації за спеціальністю «Державна служба» Н.А. Липовської та Н.Т. Гончарук.

У 2012 р. Дніпропетровський регіональний інститут НАДУ при Президентіві України поповнився ще одним доктором наук за спеціальністю 25.00.03 – державна служба. І.В.Шпекторенко захистив дисертацію за темою «Управління професійною мобільністю державних службовців».

Протягом цих років у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України підготовлено ще низку робіт за спеціальністю «Державна служба».

Індикатором зміни теоретико-методологічних підходів у дослідженні державної служби стала дисертація Чикаренка О. О. «Управління розвитком Державної податкової служби України: програмно-цільовий підхід» (науковий керівник – д.держ.упр., проф.Ю.П.Шаров).

Продовженням ідеології розробки проблематики спеціалізованої державної служби стало дисертаційне дослідження Саване С.М. «Забезпечення професійної діяльності в системі державної виконавчої служби: організаційно-правові засади». (науковий керівник – В.В.Баштанник).

З 2005 року встановилася і тримається на рівні 5 – 6 дисертацій на рік кількість захищених кандидатських дисертацій. Докторські дисертації за спеціальністю державна служба найбільш активно захищалися в 2007 – 2008, 2011 –

2012 та 2018 роках. Особливо слід відзначити, що у 2018 р. було захищено 3 докторські дисертації за спеціальністю 25.00.03, виконані у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України – О.В. Антоною, Р.Г. Ботвіновим, Л.В. Прудіус.

Таким чином, ми спостерігаємо інституціоналізацію наукової школи, адже відбувається, за виразом М.О. Бердяєва «відтворення спільноти», коли з'являється 3 покоління науковців – «учні учнів» д.держ.упр., проф. С.М. Серьогіна.

На сьогодні в Україні 22 доктори наук з державного управління, які захистилися за спеціальністю «Державна служба».

На цей час в Україні діє дві докторські спеціалізовані вчені ради, де захищаються дисертації за спеціальністю «державна служба» в Національній академії державного управління при Президентові України та – в Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

З початку діяльності Спеціалізованої вченої ради у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентові України щорічно захищається декілька здобувачів, які виконували свої дослідження в інших навчальних закладах.

Таким чином, може йти мова про формування в Україні кількох центрів з підготовки та атестації наукових кадрів вищої кваліфікації за спеціальністю «державна служба». Така спеціалізація, на наш погляд, є позитивним явищем, оскільки дозволяє більш якісно проводити підготовку, попередню апробацію дисертацій, атестацію здобувачів.

Роль дисертаційних досліджень за спеціальністю «державна служба» у сучасних процесах формування та розвитку інституту державної служби в Україні, професіоналізації державних службовців чітко проявляється у ході аналізу тематики цих дисертацій. Чинний на сьогодні паспорт спеціальності «державна служба», затверджений постановою президії ВАК України від 14.01.2007 р. № 46-06/11, передбачає 17 напрямів досліджень. Здебільшого роботи виконуються в межах одного з цих напрямів, але окремі роботи своєю тематикою охоплюють декілька напрямів досліджень, прагнучи вирішити низку взаємопов'язаних проблем державної служби. З огляду на це точна та чітка структуризація дисертаційних робіт за їх тематикою є дещо проблематичною. Разом з тим, під час аналізу тематики дисертацій яскраво виявляються основні тенденції щодо вибору напрямів досліджень здобувачами.

На наш погляд, зараз є принаймні два домінуючих напрями досліджень за спеціальністю «державна служба», що користуються найбільшою популярністю серед здобувачів. Близько чверті дисертацій за спеціальністю «державна служба» виконані в межах напряму «формування та розвиток системи професійного навчання державних службовців, службовців органів місцевого самоврядування; тенденції та порівняльний аналіз розвитку їх професійного навчання». Ще чверть робіт присвячена проблемам, які можна віднести до напряму «організація, мотивація, оцінювання та стимулювання професійної діяльності державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування; психологічні, соціологічні та інші аспекти». Тож увага половини науковців, що займаються питаннями державної служби прикута в основному до питань освіти державних службовців і соціально-психологічних аспектів їх діяльності. По 4 – 5 дисертацій можна за тематикою віднести ще до двох популярних напрямів

досліджень: «формування, реалізація та припинення державно-службових відносин у системах служби; принципи, методи, технології, механізми, процедури, особливості добору кадрів та проходження державної служби» та «кадрова політика й управління персоналом у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування». Декілька робіт безпосередньо зорієнтовані на напрям «професіоналізація державної служби та служби в органах місцевого самоврядування: зміст, форми, методи». Ще 7 – 8 напрямів досліджень представлені однією чи двома дисертаційними роботами. Таким чином, чверть напрямів досліджень, передбачених паспортом спеціальності «державна служба», практично залишаються недослідженими, половина – малодослідженими. На наш погляд, така ситуація пояснюється тим, що здобувачі переважно спираються на попередній досвід науковців у галузях педагогічних наук, соціології, психології. А розробка так званих піонерських для державної служби наукових напрямів вочевидь не приваблює молодих науковців

У цій ситуації, спираючись на функціональний підхід в державно-управлінській практиці, слід вкотре підняти питання про необхідність перспективного планування науково-дослідних робіт, тематики дисертаційних досліджень, їх зорієнтованість не лише на поточні, а й перспективні проблеми української системи державного управління. Так, лише побічно в дисертаційних роботах представлений базовий напрям «теорія й історія державної служби та служби в органах місцевого самоврядування». Більшої уваги в сучасних умовах, на наш погляд, потребують такі напрями як:

- «управлінська діяльність і надання послуг в органах державної влади й органах місцевого самоврядування»;
- «нормування та стандарти професійної діяльності державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування, методи, методики та процедури»;
- «управління системою державної служби та регулювання службою в органах місцевого самоврядування».

Набуває актуальність розробка теоретичних засад модернізації державної служби, особливостей її функціонування в умовах реалізації нового Закону України «Про державну службу».

Розвитку наукової спеціальності «Державна служба» сприяють і щорічні конференції «Теорія і практика державної служби», які проводяться у Дніпропетровському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України.

Конференція є щорічним науково-комунікативним заходом Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, який проводиться з метою узагальнення й оприлюднення результатів наукових досліджень у галузі науки державного управління і практики державотворення, розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності державних інститутів, органів державної влади та органів місцевого самоврядування. За ці роки загальна кількість учасників конференції складає 1277 осіб, з них 220 – доктори наук, 450 – кандидати наук, які представляли наукову спільноту Києва, Одеси, Харкова, Полтави, Івано-Франківська, Запоріжжя, Львова, Дніпра тощо Традиційними напрямами наукових дискусій були професіоналізація державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, етичні аспекти у державному управлінні, кадрові процеси і

технології у державному управлінні, ефективні комунікації на державній службі, реформування загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних 7 службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Крім того, активно обговорювались проблеми реалізації концепції державної цільової програми щодо формування та реалізації державної кадрової політики (2013), адаптації зарубіжного досвіду реформування державної служби (2009, 2010, 2011), гуманізації державної служби (2013), професійної діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в умовах викликів сьогодення (2012-2013, 2015-2016), розвитку державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в умовах набуття чинності нового Закону України «Про державну службу» (2015, 2016) тощо. Протягом останніх років сформувалася традиція проведення круглого столу для молодих науковців для обговорення актуальних проблем публічного управління. Під час проведення заходів презентувались результати напрацювань науковців кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України практичного спрямування, зокрема проекти Концепції державної цільової програми щодо формування та реалізації державної кадрової політики (2013), Стратегії державної кадрової політики в Україні (2010), проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (2011), результати наукових пошуків молодих науковців, які сьогодні беруть участь у заході в статусі кандидатів та докторів наук. Сподіваємося, що конференція «Теорія та практика державної служби» і надалі буде інтелектуальною платформою для обговорення найактуальніших питань розвитку нашої держави.

Еволюція наукової спеціальності «державна служба» як одна із важливих складових професіоналізації кадрів державного управління повинна знайти належне місце в державній кадровій політиці України, а результати проведених досліджень матимуть позитивний вплив на процеси формування та розвитку кадрового потенціалу державного управління в Україні.

Прудіус Л.В., Прудіус О.О.

ФОРМУВАННЯ ЕКОСИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НА ЗАСАДАХ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

В умовах глобалізації та цифровізації суспільства все частіше входить у вжиток у різних сферах, у тому числі і на державній службі, поняття «екосистема».

Компанія Deloitte Consulting у своєму звіті трактує поняття «екосистеми» як спільноти, що складаються з різноманітних суб'єктів, які динамічно розвиваються, створюють і набувають нового змісту у процесі як взаємодії, так і конкуренції [8]. До основних характерних ознак екосистем науковці відносять: взаємодію спільнот та окремих суб'єктів; постійні внутрішні зміни; адаптацію до змін через створення нової якості. На їх думку, кожна спільнота формує свою екосистему й усі вони тісно взаємопов'язані та справляють взаємний вплив одна на одну [1].

У 2019 році наказом Державного агентства з питань електронного урядування України від 09.04.2019 № 24 «Про забезпечення реалізації деяких питань цифрового